

Sygn. akt IV KK 283/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Szewczyk

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna
w sprawie **J. K.**

skazanego z art.284 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 11 stycznia 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 8 października 2014 r., sygn. akt VII Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Ż.

z dnia 8 kwietnia 2014 r., sygn. akt II K (...),

**1. uchyła zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego oraz
zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego i uniewinnia J. K. od
popęlnienia zarzucanego mu czynu;**

2. kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Ż. z dnia 8 kwietnia 2014 r. J. K. został uznany za winnego popełnienia czynu z art. 284 § 2 k.k. polegającego na tym, że „w dniu 1 stycznia 2012 r. w M., występując w charakterze pełnomocnika firmy „H.” z siedzibą w Ż., ul. Ł., przywłaszczył powierzone pieniądze w kwocie 3.000 zł., przekazane w ramach częściowej zaliczki z przeznaczeniem na realizację inwestycji montażu kotła węglowego w budynku mieszkalnym K. P. w L., czym działał na jej szkodę”, za który wymierzono mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 8 października 2014 r. wyrok Sądu Rejonowego w Ż. został zmieniony w ten sposób, że na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego J. K. kary pozbawienia wolności warunkowo zwieszono na okres próby wynoszący 3 lata, a na mocy art. 33 § 2 k.k. orzeczono wobec oskarżonego karę 60 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 złotych. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasację na korzyść skazanego wniósł, w trybie art. 521 § 1 k.p.k., Rzecznik Praw Obywatelskich, zarzucając temu rozstrzygnięciu rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa karnego materialnego, to jest art. 284 § 2 k.k., polegające na jego błędnym zastosowaniu w sytuacji, gdy zachowanie skazanego nie wyczerpywało znamion tego przestępstwa.

Podnosząc powyższy zarzut, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w B. oraz utrzymanego nim częściowo w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji i uniewinnienie J. K.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest zasadna.

Bliższa analiza stanu faktycznego sprawy, który znalazł wyraz w treści przypisanego oskarżonemu czynu, w jasny sposób świadczy, że nie mogło dojść do realizacji znamion typu czynu zabronionego z art. 284 § 2 k.k. na drodze, na jakiej czyn ten ustaliły sądy orzekające w sprawie. Precyzując i uszczegółowiając ten opis, wypada przypomnieć, że pomiędzy pokrzywdzoną K. P. a firmą żony J. K. „H.” z siedzibą w Ż., została zawarta umowa o instalację nowoczesnego pieca

węglowego. Transakcja ta miała miejsce w ramach realizacji programu „Ograniczenia niskiej emisji dla Gminy M.”, który polegał na dofinansowaniu mieszkańcom gminy wymiany starych kotłów węglowych C.O. na nowoczesny kocioł węglowy z automatycznym załadunkiem paliwa. Koszty inwestycji były dzielone w ten sposób, że kwotę 5.300 zł wpłacić miał – jeszcze przed rozpoczęciem robót – inwestor, a pozostałą kwotę – 7.200 zł, po zakończeniu prac, wpłacić miała gmina. Inwestorka, tj. K. P., wpłaciła jedynie 3.000 zł owej zaliczki. Finalnie prace nie zostały wykonane a inwestorka, w wyniku podjęcia różnych interwencji, odzyskała wpłacone pieniądze.

Z powyższej skrótowej rekapitulacji istotnych w sprawie elementów stanu faktycznego wynika niezbicie, że przekazane na rzecz wykonawcy pieniądze były elementem zapłaty za mające zostać wykonane usługi. Z momentem ich przekazania przedsiębiorstwu „H.”, stały się one jego własnością. Żaden z elementów opisanej umowy nie pozwala na uznanie, że przekazanie kwoty 3000 zł miało charakter np. depozytu (art. 835 i n. k.c.), czyli nie stanowiło aktu uiszczenia ceny (z góry) za mające zostać wykonane usługi.

Pamiętać należy, że art. 284 § 2 k.k. penalizuje jedynie przywłaszczenie rzeczy powierzonej. Sąd Najwyższy w swym orzecznictwie klarownie zarysowywał różnicę pomiędzy sprzeniewierzeniem a niewykonaniem umowy. Między innymi w wyroku z dnia 17 lutego 2015 r., V KK 391/14, wskazał, że powierzenie rzeczy ruchomej polega na przekazaniu władztwa tej rzeczy z zastrzeżeniem jej zwrotu, a zatem osoba, która otrzymuje taką rzecz, nie ma prawa nią rozporządzać jak swoją własnością. Nadto przedmiotem przywłaszczenia nie mogą być pieniądze, które stanowią przewidzianą umową należność wykonawcy (zapłatę) za wykonanie określonego dzieła (w cytowanej sprawie - wybudowanie domu – dop. SN). Tak też rozumiane jest znamię przywłaszczenia w orzecznictwie sądów powszechnych. Przykładowo Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia z dnia 30 marca 2016 r. (II AKa 8/16, LEX nr 2136974) podkreślił, że *„pieniądze stanowiące zaliczkę, przedpłatę czy też pożyczkę, a więc przedmiot tzw. depozytu nieprawidłowego, nie mogą być jednocześnie przedmiotem przywłaszczenia w rozumieniu art. 284 § 2 k.k.”* Tożsame stanowisko znaleźć można w doktrynie, gdzie wskazuje się bez większych wątpliwości, że powierzenie oznacza

przeniesienie władztwa nad rzeczą z uprawnionego na sprawcę bez prawa rozporządzania nim jak swoją własnością, z jednoczesnym konkretnym oznaczeniem sposobu jego wykonywania przez osobę, której rzecz jest powierzana. Nie stanowi więc przedmiotu sprzeniewierzenia rzecz ruchoma, która została powierzona sprawcy w okolicznościach wskazujących na przeniesienie własności tej rzeczy na sprawcę (tak. m.in. M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas (w.): A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278–363, Warszawa 2016, wyd. IV, komentarz do art. 284 k.k. tezy 116 i 125 oraz cytowana tam literatura przedmiotu). Rzecz jasna, stwierdzenia dotyczące rzeczy ruchomej należy odnosić również do pieniędzy (art. 115 § 9 k.k.).

Z powyższymi poglądami należy się zgodzić. Przestępne przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej musi być poprzedzone powierzeniem jej przez pokrzywdzonego, czyli oddaniem w tymczasowe władanie sprawcy z zastrzeżeniem, że nie staje się on jej właścicielem lub wyłącznym dysponentem z pominięciem uprawnionego, lecz staje się jedynie jej depozytariuszem mającym szersze lub węższe uprawnienia do np. korzystania z rzeczy lub czerpania z niej pożytków. Jeżeli ów sprawca w takiej konfiguracji działa następnie z zamiarem ostatecznego i nieodwracalnego pozbawienia mienia innej osoby i uczynienia z niego własnej lub innej osoby własności - realizuje znamiona typu z art. 284 § 2 k.k. Ma bowiem dojść do definitywnego oddzielenia uprawnionego od stanowiącej jego własność rzeczy i potraktowania rzeczy jako własnej przez sprawcę. Natomiast zamiar wykorzystania mienia innej osoby w sposób niezgodny z wolą właściciela (np. wyrażoną w umowie) nie jest tożsamy z zamiarem przywłaszczenia. Brak tych elementów nie pozwala na przypisanie przestępstwa przywłaszczenia.

Tak też stało się w niniejszej sprawie – pieniądze przekazane przez inwestora stanowiły bez wątpienia przedmiot przeniesienia ich własności na wykonawcę inwestycji, jako element zapłaty ceny. Wobec niebudzącej woli stron umowy, stały się więc własnością tego ostatniego.

Z uwagi na powyższe i kierunek kasacji należało uchylić orzeczenie Sądu II instancji i utrzymane nim w mocy orzeczenie Sądu I instancji i wobec stwierdzenia oczywistej niesłuszności skazania (art. 537 § 2 k.p.k.) J. K., uniewinnić go od

zarzutu popełnienia czynu zabronionego, z uwagi na brak znamion typu czynu z art. 284 § 2 k.k. w jego zachowaniu.

r.g.